

Inger Fjæren:

Hvilke krav skal du stille til en tanntekniker og et tannteknisk laboratorium?

Tannleger, tannpleiere, tannhelsesekretærer og tannteknikere er alle helsepersonell med autorisasjon og forholder seg til det samme lovverket i helsepersonelloven. Yrkesgruppene er gjennom felles lovgrunnlag knyttet nærmere sammen som et team, som i fellesskap skal finne gode løsninger til pasientens beste.

Tannteknikere har gjennom å bli helsepersonell med autorisasjon, gjennom høyskoleutdanning og gjennom å være produsenter av medisinsk utstyr fått endrede rammebetingelser. Tannteknikere har fått endret status og endrede muligheter. Samtidig har de fått mange nye krav og plikter de må innfri.

Disse endringer påvirker selvfølgelig også de andre yrkesgruppene innen tannhelseteamet.

Utviklingen innen tannhelsefeltet de senere år tilsier et nærere samarbeid yrkesgruppene imellom. Utdanningene både for tannleger, tannpleiere og tannteknikere har gått i nye retninger. Tannlegene mer i medisinsk retning, tannpleierne med treårig utdanning og større selvstendig ansvar og tannteknikerne med høyskoleutdanning og større andel teori i sin utdanning. Samtidig er den teknologiske hverdag med på å endre samarbeidsmodellene.

I Stortingsmelding nr. 35 *Framtidas tannhelsetjenester*, står det følgende:

«I helse- og sosialsektoren forutsettes det samhandling om pasienter som trenger behandling og

oppfølging fra flere. I utgangspunktet handler dette om samarbeid mellom yrkesutøvere og mellom virksomheter, uavhengig av organisering, av driftsform og av forvaltningsnivå.»

Forsikre deg om at laboratoriet har autorisert fagpersonell

I en bransjeanalyse fra 2005, utført av Capgemini, på vegne av Norges Tannteknikerforbund, beskrives resultatene av en spørreundersøkelse blant tannlegene. Over 40 % av tannlegene mener at de jobber tettere med tannteknikerne i 2005 enn de gjorde i 1995. Bransjeanalysen sier: «Tannlegene ønsker et samarbeidsforhold hvor tannteknikeren er en partner de kan jobbe tett sammen med på det faglige plan».

Følgende artikkel berører ikke den faglige samhandlingen og de faglige kompetansekravene innen tannhelseteamet, men forsøker å beskrive noen av de kravene som du som tannlege må stille til den tanntekniker du benytter og til det tanntekniske laboratoriet.

Tannteknikerne og helsepersonelloven

Tannteknikere ble fra 1. januar 2001 helsepersonell og fikk autorisasjon.

Det er i dag registrert ca. 700 tannteknikere hos Statens autorisasjonskontor for helsepersonell. Medlemskap i Norges Tannteknikerforbund – NTTF – krever autorisasjon. Man kan gjerne si at der du finner vårt forbunds logo, finner du også en autorisert tanntekniker.

Bransjen selv benytter tittelen tannteknikerassistent for ansatte uten formell utdanning. Det er mellom 200 og 300 tannteknikerassistenter ansatt på

laboratoriene.

Som tannlege og kunde må du forsikre deg om at det er en tanntekniker som har kvalitetssikret produksjonen av det

tanntekniske arbeidet du mottar.

Helsepersonelloven sier:

«Helsepersonellovens formål er å bidra til sikkerhet for pasienter og kvalitet

i helsetjenesten, samt tillit til helsepersonell og helsetjenesten.

Formålet med tittelbeskyttelse er at publikum ikke skal villedes ved at personer bruker titler de ikke er kvalifisert for å inneha. Tittelbeskyttelse bidrar til en offentlig kvalitetssikring av tjenestetøyelsen, og pasientsikkerheten styrkes da den beskyttede tittelen gir informasjon om yrkesutøverens kompetanse».

De som ikke dokumenterer å tilfredsstille lovens og retningslinjenes krav, vil heller ikke kunne påberope seg rettigheter etter helsepersonelloven, eller andre gjeldende lovbestemmelser spesifikt for tannteknikere, jf. merverdiavgiftsloven.

I det følgende gjennomgås noen av de krav og rettigheter som stilles til helsepersonell og derav til tannteknikere:

Krav til forsvarlig yrkesutøvelse

Forsvarlighetskravet er vesentlig i helsepersonelloven. Forsvarlighetskravet innbefatter bl.a. en plikt til faglig ajourhold. Loven sier: «Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.» Det enkelte medlem selv og NTTF som organisasjon forsøker å bidra til at dette kravet oppfylles.

NTTF har nylig hatt to kurser hvor representanter fra Statens helsetilsyn har gitt medlemmene en definisjon og innføring i betydningen av forsvarlighetskravet.

Krav til internkontroll og tilsyn

Helsesektorens plikt til å føre internkontroll er hjemlet i lov om statlig tilsyn med helsetjenesten. Internkontroll er å påse at krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift overholdes.

Virksomheten må derfor ha oversikt over hvilke lover og forskrifter som gjelder, identifisere de aktivitetene/ arbeidsoppgavene lovkravene har betydning for, etablere og dokumentere rutiner for å sikre at lovkravene blir oppfylt og kontrollere at prosedyrene eller rutinene følges.

Internkontrollsystemene skal være tilgjengelige for eksternt tilsyn, slik at tilsynsmyndighetene ved å gjennomføre systemrevisjon skal kunne danne seg et bilde av om virksomheten drives i samsvar med gjeldende myndighetskrav.

Krav om informasjon til pasienten

Utgangspunktet er at helsepersonell som yter helsehjelp, plikter å gi informasjon innen sitt fagområde. Bestemmelsen omfatter en plikt også for tanntekniker til å gi relevant informasjon til pasient, og plikt til å sørge for at pasienten mottar den informasjon som er nødvendig for å kunne ha innsikt i egen helsetilstand, samt innholdet i den helsehjelpen som foreslås gitt.

Krav om pasientskadeforsikring

Loven pålegger en plikt for alt helsepersonell med autorisasjon til, ved forsikring, å stille sikkerhet for det økonomiske ansvar de på grunn av virksomheten kan pådra seg overfor pasienter. NTTF har en kollektiv forsikringsavtale for sine medlemmer på dette området.

Krav om taushetsplikt og personvern

Taushetsplikten i helsetjenesten verner om private interesser, og dens begrunnelse er ønsket om beskyttelse av enkeltindividers personlige forhold og private sfære.

Det er ikke bare de medisinske forhold ved pasienten det skal bevares taushet om, taushetsplikten gjelder alle personlige forhold.

Personopplysningsloven gir bestemmelser om hvordan personopplysninger skal behandles. NTTF bistår medlemmene med nødvendige meldinger til Datatilsynet.

Krav til dokumentasjon/journalføring

Alt helsepersonell som yter helsehjelp på selvstendig grunnlag, har plikt til å føre journal. Loven sier at journalen skal føres i samsvar med god yrkesskikk og skal inneholde relevante og

Inger Fjæren, daglig leder i Norges Tannteknikerforbund, snakker ofte og gjerne om viktigheten av å bruke autoriserte tannteknikere. Foto: privat.

nødvendige opplysninger om pasienten og helsehjelpen, samt de opplysninger som er nødvendige for å oppfylle meldeplikt eller opplysningsplikt fastsatt i lov.

Lovbestemmelsen sier at helsepersonell ikke har journalføringsplikt når de har en støttende funksjon i forhold til den som har det primære ansvaret for helsehjelpen.

Gjennom lov om medisinsk utstyr har tannteknikere en selvstendig plikt til å dokumentere sporbarhet for hvert enkelt tannteknisk arbeide de lager. Mye av samme opplysninger som berøres av journalføringsplikten, vil bli ivarettatt i bedriftens kvalitetssystem, som pasientidentifikasjon, materialinnhold i produktene m.m.

Tilbakekall av autorisasjon

En grunnleggende forutsetning for å kunne utøve virksomhet i helsetje-

nesten er at allmennheten har den nødvendige tillit til dem som utøver virksomhet og til helsetjenesten som sådan.

Formålet med administrative reaksjoner fra myndighetenes side er å bidra til og sikre kvalitet i, og tillit til helsetjenesten. Tilbakekall av autorisasjon er et viktig virkemiddel for å beskytte pasienter mot helsepersonell hvis yrkesutøvelse utgjør en risiko for pasienten.

Manglende autorisasjon

Helsepersonelloven sier:

«Bare den som har autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning har rett til å benytte slik yrkesbetegnelse som kjenner seg vedkommende gruppe helsepersonell.

Ingen må uriktig benytte titler eller annonsere virksomhet på en slik måte at det kan gis inntrykk av at vedkom-

Forsikre deg om at du får en erklæring ved hvert tannteknisk arbeid og at et eksemplar av erklæringen leveres til pasient

mende har autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning.»

Å bestille/motta produkter og tjenester fra virksomheter uten at nødvendig og lovpålagt kompetanse og dokumentasjoner i orden, innebærer at man selv påtar seg et stort ansvar og kan innebære mangler i egen virksomhets internkontroll – og kvalitetssystemer. NTTF har vært opptatt av at alle i bransjen som er berettiget til autorisasjon, har søkt innen fastsatte frister.

Erklæring til tannlege og pasient

EU-direktiv 93/42 og retningslinjene til lov om medisinsk utstyr sier at enhver produsent av et tannteknisk arbeid, eller dens representant innen EØS-området, skal for hvert arbeid avgi en erklæring som sier at det er produsert i samsvar med grunnleggende krav i direktivet. Denne erklæringen er et viktig dokument. Direktivets ordlyd er nylig endret, og pasientens rettigheter er styrket. Høringsforslaget sier bl.a. at erklæringen skal stilles til rådighet for den enkelte pasient. Best ivaretas dette ved at pasienten automatisk får et eksemplar av erklæringen som mottas fra tanntekniker.

Tannteknikere er gjennom direktivet pålagt å ha sporbarhet og dokumentasjon for hvert enkelt tannteknisk arbeid. Det er denne sporbarheten erklæringen bekrefter. Tanntekniske laboratorier har derfor bygget opp omfattende kvalitetssystemer, noe som også ivaretar egne rutiner og prosedyrer.

Det er en opplagt trygghet for pasienten å vite hvor, og hvem som har produsert det tanntekniske arbeidet. Eksempel på dette kan være om pasienten har materialallergi el.l. NTTF er medlem i den internasjonale organisasjonen FEPPD, og via den er det utarbeidet en likelydende erklæring, som er ment å benyttes av alle landene innen EU. Nå når pasienten vil kunne ta med seg sine trygderettigheter utenlands og den omtalte tannturismen trolig øker, er det viktig for pasienten, og også for tannhelsepersonellet, at det er en slik erklæring tilgjengelig.

En erklæring skal selvfølgelig avgis også for importerte tanntekniske arbeider.

Mange norske laboratorier er sertifiserte etter direktivets krav. De fleste av disse har et slikt sertifikat utstedt av Nordic Dental Certification (tidligere NIOM Sertifisering). Noen få har i tillegg et ISO-sertifikat. Det er viktig å være oppmerksom på at et ISO-sertifikat alene ikke tilfredsstiller lovens og direktivets krav.

Merverdiavgift

Ved den omfattende merverdiavgiftsreformen i 2001 ble i utgangspunktet alle tjenester pålagt merverdiavgift. Loven angir så en del tilfeller som er unntatt. Blant annet er omsetning av helsetjenester unntatt fra avgiftsplikt.

Tannteknikere er således, som helsepersonell, unntatt fra å betale merverdiavgift på egenproduserte arbeider.

I loven er dette presisert slik: «Tann-

teknikere av egne fremstilte tanntekniske produkter» er unntatt.

Det viktige her er at det er yrkesgruppen tannteknikere som er unntatt når de

selv fremstiller sine produkter. Det er ikke produktet eller varen som er unntatt, men yrkesgruppen tannteknikere. I juridisk terminologi beskrives dette som subjektrelatert unntak.

Når en virksomhet i Norge videregjør importerte tanntekniske arbeider til tannlegen, skal det legges merverdiavgift på totalprisen til tannlege. Det har nylig falt en dom i Høyesterett, hvor det ble bekreftet at en konkret agentavtale tilfredsstilte agenturlovens bestemmelser. Opptrer man som agent i henhold til agenturloven, skal det ikke tillegges merverdiavgift.

I rundskriv fra Skattedirektoratet er det gitt detaljerte føringer for praktisering av unntaket for tannteknikere. Rundskrivet sier at et norsk etablert laboratorium kan, på grunn av kapasitetsproblemer, sette ut inntil 20 % av omsetningen til en annen tanntekniker. Er man innenfor denne 20 %-bestemmelsen, skal det ikke tillegges merverdiavgift på disse arbeidene.

NTTF mener at unntaket i merverdi-

avgiftsloven praktiseres ulikt og oppfordrer tannlegene til å innhente informasjon om at lovens krav er tilfredsstilt.

Ovennevnte lovbestemmelse må ikke forveksles med forskriftsbestemmelsen om at all innførsel av varer skal beregnes merverdiavgift av om materialverdien er over kr. 200,-.

Samlokalisering av tanntekniker- og tannlegeutdanningen?

Utdanning for tannteknikere er 3-årig på Høgskolen i Oslo, avdeling for helsefag. Utdanningen fører frem til bachelorgrad. En nylig endring i studieplanen gir større grad av opplæring ute i bedrift, hvor Høgskolen i Oslo har inngått kontrakter med laboratorier landet rundt.

En arbeidsgruppe på Det odontologiske fakultet i Oslo, der tannteknikerutdanningen deltar, vurderer nytt fakultetsbygg og en eventuell fremtidig samlokalisering av utdanningene. En felles lokalisering av utdanningene vil vektlegge og styrke samarbeidet tannleger og tannteknikere imellom. Å ha forståelse for hverandres problemstillinger og kunne kommunisere og samarbeide godt til pasientens beste, er noe man må være bevisst på. Spesielt effektivt blir det om lokalitetene fysisk sett tilrettelegges for slikt samarbeid. Når studentene senere etablerer seg i arbeidslivet, er det naturlig å jobbe i fellesskap og samarbeide innen tannhelsefeltet.

Norge er i en unik situasjon hvor alle fire tannhelsepersonellgruppene er helsepersonell og har autorisasjon. Denne styrken gir trygghet og seriøsitet og betydelig totalkompetanse innen tannhelsefeltet.

Myndighetene har ved de foran beskrevne endringer av rammebetingelser for tannteknikerfaget, villet stille krav om utdanning, kompetanse og dokumentasjon for dem som produserer og leverer tanntekniske arbeider og tjenester. Myndighetene har også ved dette uttalt at de ønsker en sterk, tilgjengelig tannteknikerbransje for fremtiden. Norges Tannteknikerforbund mener dette er en styrke også for deg som tannlege.

Adresse: nttf@tannteknikerforbundet.no